

Friluftsliv i idrott och hälsa

En kvalitativ studie av friluftsliv i gymnasieskolan
och hur undervisningen sker, samt vad som be-
döms och betygsätts

Anton Karlsson & Fredrik Henriksson

Examensarbete 2IDÄ06
15 Högskolepoäng

Datum: 14-03-21
Handledare: Christian Person
Examinator: Tobias Stark

Abstract

Denna studie handlar om att skapa en fördjupad förståelse för hur lärarna i idrott och hälsa undervisar, bedömer och betygsätter elever i gymnasieskolans idrott och hälsas friluftsliv. Den enskilda lärarens definition av begreppet friluftsliv och hur lärare i dagens skolor definierar idrott och hälsas friluftsliv utifrån styrdokumentet redovisas även. Metoden som ligger till grund för studien är en kvalitativ undersökning. Undersökningen har gjorts med hjälp av intervjuer med lärare i idrott och hälsa på sex olika skolor i närliggande län. Vad som framkommer är att det finns otydligheter i styrdokumentet och att detta skapar stora tolkningsmöjligheter för den enskilda läraren. Dock framkommer det att flertalet lärare ser det som något positivt, då de själva kan bestämma mycket av innehållet i undervisningen. Det framkommer även av resultaten att nästan samtliga lärare anser att det blir en stor skillnad på innehållet i undervisningen, samt att bedömning och betygsättning kan leda till orättvisa betyg. Studien visar också ett resultat där samtliga lärare betonar vikten av att bibehålla den kultur och tradition Sverige har av friluftsliv.

Nyckelord: Friluftsliv, bedömning, betygsättning, definition, idrott och hälsa

Innehållsförteckning

1. Förord	7
2. Inledning	8
3. Syfte och frågeställningar	9
4. Bakgrund	10
4.1 Definition.....	10
4.3 Friluftsliv i den svenska skolan.....	14
4.4 Styrdokument	15
4.4.1 Förändring i läroplanen – Lpf 94 till Gy 11.....	16
4.4.2 Gy 11 – Friluftsliv i ämnet idrott och hälsa.....	16
5. Tidigare forskning	19
5.1 Urval av tidigare forskning.....	19
5.2 Betyg-och bedömningsproblematik.....	19
5.3 Betyg och bedömning i idrott och hälsa, samt friluftsliv.....	20
5.4 Frilufts- och undervisningsproblematik	21
6. Teoretiskt perspektiv	22
6.1 Formulering av läroplan.....	23
6.2 Transformerings av läroplanen.....	23
6.3 Realisering av läroplan.....	24
7. Metod	26
7.1 Kvalitativ och kvantitativ forskning.....	26
7.2 Val av metod.....	26
7.3 Intervjumetod.....	27
7.4 Urval.....	27
7.5.1 Informationskravet.....	28
7.5.2 Samtyckeskravet	28
7.5.3 Konfidentialitetskravet.....	29
7.5.4 Nyttjandekravet.....	29
8. Resultat	30
8.1 Hur definierar lärare friluftsliv i idrott och hälsa i gymnasieskolan?	30
8.2 Hur arbetar den enskilda läraren med skolans friluftsliv?.....	31
8.3 Hur och vad bedömer och betygsätter lärare utifrån kunskapskraven som är relaterade till friluftsliv i gymnasieskolans idrott och hälsa?.....	33
9. Analys	36
9.1 Friluftsliv i idrott och hälsa utifrån ett formuleringsperspektiv.....	36
9.2 Friluftsliv i idrott och hälsa utifrån ett transformeringsperspektiv	37
9.2 Friluftsliv i ett realiseringsperspektiv.....	37
10. Diskussion	39
10.1 Resultatdiskussion.....	39
10.1.1 Hur definierar lärare friluftsliv i idrott och hälsa i gymnasieskolan?.....	39
10.1.2 Hur arbetar den enskilda läraren med skolans friluftsliv i ämnet idrott och hälsa?	40
10.1.3 Hur och vad bedömer och betygsätter lärare utifrån kunskapskraven som är relaterade till friluftsliv i gymnasieskolans idrott och hälsa?.....	41

10.2	<i>Metoddiskussion</i>	42
10.3	<i>Slutdiskussion</i>	42
11.	Litteraturförteckning	44
12.	Bilagor	49
12.1	<i>Bilaga A</i>	49
12.2	<i>Bilaga B</i>	50

1. Förord

Vi vill framför allt tillägna ett stort tack till samtliga av de lärare som ställde upp och möjliggjorde den här studien genom att medverka i intervjuer. Vi vill också tacka vår handledare Christian Person som under hela arbetets gång lagt ner mycket tid och tro på vår studie. Sist men inte minst vill vi även tacka Peter Henriksson och Thomas Carlsson för genomläsning av studien, samt tips och idéer under studiens gång.

Växjö, den 21 Mars 2014

2. Inledning

Under vår lärarutbildning på Linnéuniversitet i Växjö har vi haft bra undervisning i friluftsliv. Vi har sedan tidigare ett stort intresse för friluftsliv och utevistelser i alla dess former, och under utbildningen har vi skapat oss en bättre uppfattning om vad man skulle kunna ta med sig in i undervisningen från den friluftskultur vi har i Sverige. Under vår verksamhetsförlagda utbildning uppfattade vi att styrdokumentet för friluftsliv i många ögon sågs som svårtolkade, om inte annat gavs det stort utrymme för lärarna att själva att tolka och planera den undervisning som skulle bedrivas i friluftsliv. Lärarna ansåg även att det var en stor frihet att kunna planera sin undervisning med utgångspunkt tagen i deras egen erfarenhet, samtidigt som målen för kursen uppnåddes.

Lärarna önskade tydligare riktlinjer i kursplanen för att en mer rättvis bedömning skulle kunna ske. Skolverket har en äldre undersökning (NU03) från 2003 som visar på ett resultat som vi anser kan vara intressant att fördjupa sig i. Av studien framkommer det att mer än en tredjedel inte har lärt sig något om friluftsliv i skolans idrottsrelaterade undervisning. Med den här vetskapen och ett tidigare intresse för både det privata friluftsliv och det friluftsliv som bedrivs i skolan, upplevde vi att det skulle bli en intressant studie. Vi tycker båda att meningsfull friluftsliv undervisning i idrott och hälsa är av yttersta vikt, och vi uppfattar det som att undervisningen kan vara viktigare än någonsin i dagens allt mer stillasittande kommunikationssamhälle. Vi ville med studien ta del av hur dagens idrottslärare på gymnasiet förhåller sig till friluftsliv undervisningen och de faktorer som kan ses som problematiska för själva genomförandet och betygsättningen.

3. Syfte och frågeställningar

Undersökningens syfte är att skapa en fördjupad förståelse för hur lärarna i idrott och hälsa undervisar, bedömer och betygsätter elever i gymnasieskolans idrott och hälsas friluftsliv.

För att möjliggöra undersökningen och det syfte som är grunden till studien har tre frågeställningar formats:

- *Hur definierar lärare friluftsliv i idrott och hälsa i gymnasieskolan?*
- *Hur arbetar den enskilda läraren med skolans friluftsliv i ämnet idrott och hälsa?*
- *Hur och vad bedömer och betygsätter lärare utifrån kunskapskraven som är relaterade till friluftsliv i gymnasieskolans idrott och hälsa?*

4. Bakgrund

I bakgrunden har vi behandlat forskning för studien. Vi har valt att belysa olika definitioner av friluftsliv som flera forskare och experter inom området har gett, samt friluftsliv ur ett historiskt perspektiv. Vi har även behandlat innehåll i skolans kursplaner och styrdokument och hur dessa är utformade i dagens skola.

4.1 Definition

Definiera friluftsliv kan för många vara lätt, dock skiljer sig synen på vad som är friluftsliv från person till person. Vad är egentligen ”riktigt” friluftsliv? Backman (2003) skriver att vi i Sverige många gånger har en bra bild av vad som är friluftsliv sett utifrån den friluftskultur vi har. Dock är det fortfarande ett svårdefinierat begrepp och inte minst ett problematiskt innehåll i skolans idrott och hälsa.

När vi talar om definitioner av friluftsliv uppstår frågor, inte minst när man ska bestämma vilka fysiska aktiviteter som är ett idrottsutövande eller en friluftaktivitet.

Al-Abdi (1984) är en forskare som har undersökt och studerat olika gymnasieskolor i Sveriges innerstäder. Studiens syfte var att se vilka möjligheter landets skolor hade för att utveckla och förbättra skolans friluftsliv, samt vad innebörden av friluftsliv är.

Al-Abdi (1984) definierar begreppet friluftsliv på följande sätt;

Friluftsliv är en övergripande benämning för aktivitet ute i naturen, i skog och mark, på sjön och i fjällen. Det kan innefatta till exempel vandringar, lägerliv, ex-kursioner, lekar och skidturer.

(Al-Abdi, 1984, s. 22)

Engström (1999) skriver att problemet många gånger ligger i hur man uttrycker sig när man ska förklara meningen med aktiviteten och dess värde. Backman (2003) klargör med ett exempel nedan;

Genom en exakt benämning av en aktivitet kan man tala om praktikbundna aktiviteter. Med det menar jag att om jag säger att jag ska åka långfärdsskridsko eller gå på tur med skidor ger detta mer information om hur, var och varför aktiviteten bedrivs, än om jag bara säger att jag ska åka skridskor eller skidor. Långfärdsskridskor och turåkning på skidor kan således sägas vara praktikbundna i det avseendet att de alla flesta utövar aktiviteten i syfte att få någon form av naturupplevelse.

(Backman, 2003, s. 36)

Fält (2001) är en av Sveriges mest framstående överlevnadsutbildare i friluftsliv, som även han gett en beskrivning av vad friluftsliv innebär. Fält (2001) har flera års utbildning och erfarenheter av friluftsliv och överlevnad, både militärt och i det civila livet. Enligt honom är friluftsliv;

Ett enkelt liv på färd ute i naturen, där färden är förutsättningen för upptäckter och intellektuell stimulans i en naturlig miljö. Därför bör vistelsen vara naturnära och så ursprunglig som möjligt, annars missar man upplevelsen.

(Fält, 2001, s. 26)

Öhman(1999) har även gett sin beskrivning av begreppet i sin avhandling från Örebro universitet. Han skriver att friluftsliv är olika typer av aktiviteter men som utförs när du befinner dig i naturen. Han trycker även på vikten av att du som utövare ska leva i naturen, såsom fjällvandring. Det finns även flera olika organisationer i Sverige som har velat sätta sin egen definition på det många gånger diffusa begreppet friluftsliv. Statens stöd till friluftsliv och främjandeorganisationer har även en relativt enkel beskrivning av friluftsliv.

Med friluftsliv avses i förordningen vistelser och fysisk aktivitet utomhus för att uppnå miljöbyte och naturupplevelse utan krav på prestation eller tävling.

(Statens stöd till friluftsliv och främjande organisationer, 1999, s.78)

Den gemensamma nämnaren för alla definitioner ovan är att friluftsvistelsen ska ske utomhus. Det framkommer även att friluftsliv beskrivs som något som ska bidra till avkoppling och leda till ett inre välmående. Vidare beskrivs även faktorer som att kunna anpassa sig efter naturen och leva i dess miljö efter naturens egna villkor.

4.2 En historisk tillbakablick

För att ge en god inblick i ämnet och hur friluftsliv förhåller sig till den svenska skolan och med varandra, bör man ge en fördjupad inblick av ämnet och från olika perspektiv. Vi har valt att gå tillbaka i tiden och se hur skolans värld och dess undervisning i friluftsliv har samspelat med varandra under historien. Vi beskriver tillbakablicken med hjälp av forskning och studier som visar upp hur friluftsliv och skola samverkar med varandra, samt varför skolans friluftsliv ser ut som det gör idag.

Backman (2010) skriver att friluftsliv har sitt historiska ursprung långt tillbaka på 1700-talet. Han beskriver det som den första ”gröna vågen”, där flera forskare, exempelvis Carl von Linné har framhållits som en betydelsefull person. Innebörden av den första gröna vågen var att naturen som tidigare hade betraktats som något skrämmande, men hade nu blivit till en plats för återhämtningar och aktivering av både kropp och själ. Det som var de primära friluftaktiviteterna i mitten av 1700-talet var de nyanlagda parkerna och badhus som blev allt mer populära, samt spridandet av den vandringskultur som idag är stor i Sverige. (Sandell & Sörlin, 2008). Dock var det endast mindre grupper med bemedlande personer som hade möjlighet till den här sorten av fritidsaktiviteter (Sandell & Sörlin, 2008). Först i slutet av 1800-talet blev friluftslivet mer tillgängligt för de lägre samhällsklasserna. Svenska Turistföreningen (STF) bildades och deras mål var att de ville att det svenska folket skulle se sig omkring och bli medvetna om vilka fantastiska landskap som finns i Sverige (Sandell & Sörlin, 2008).

Vid samma tid inföll den andra gröna vågen och intresset för den vilda naturen ökade genom konstnärer, författare och upptäcktsresanden. Även industrialiseringen ökade och medförde en allt större urbanisering och samhällena växte fort. Från ett tidigare ”dagligt friluftsliv” ute på åkrarna, blev nu avståndet till landsbygden och friluftslivet allt mer exklusivt. Under denna tid skapades också flertalet lokala föreningar med olika typer av friluftaktiviteter. Populära aktiviteter var bland annat skidåkning, skridskor och orientering (Backman, 2004; Sandell & Sörlin, 2008).

Den tredje gröna vågen inträffade i mitten av 1900-talet. Intresset för diverse miljö- och naturfrågor ökade snabbt hos allmänheten i samhällena och håller sig kvar än idag. Frågor som behandlar hur man ska förändra samhället för att uppnå den bästa möjliga välfärden utifrån ett

miljöperspektiv kom upp på tal, och diskuteras än idag av våra politiker. Det här medförde även att begreppet friluftsliv lyftes fram i media och gjorde att allt fler fick upp ögonen för friluftsliv. Det här har slutligen bidragit till att det har uppkommit helt nya former av friluftsliv. I förhållande till vad som sågs vara det traditionella friluftslivet tidigare, började allt mer fokus läggas på äventyrsbetonade och trendinriktade varianter av friluftsliv. Den tredje gröna vågen har alltså skapat en sportifiering av vad som ansågs vara friluftsliv igår till idag (Backman, 2004; Backman, 2010; Johansson, 1999).

Odden är en norsk friluftsforskare som behandlar frågor kring Norges friluftsliv, samt friluftslivets sportifiering. Odden (2008) skriver att äventyrssport blir allt större i Norge. Han syftar på att det har blivit en sportifiering av vad som förr definierades som friluftsliv, till vad som är friluftsliv idag. Arnegård (2008) skriver om vad sportifiering är, samt vad det har haft för funktion för det ”nya” friluftslivet. Enligt Arnegård (2008) tycks friluftskulturen i nordnorden gå mot mer individ- och äventyrspräglade friluftaktiviteter utifrån själva utförandet. Förändringen av traditionellt friluftsliv till det ”nya” nordiska friluftslivet har skett under relativt kort tidsperiod, det vill säga att en sportifieringsprocess har ägt rum. Arnegård (2008) ger en definition av vad begreppet innebär;

Sportifiering innebär att instrumentella inslag från den traditionella tävlingsidrotten vunnit in i en kroppsövningsverksamhet som annars kan karaktäriseras som starkt upplevelsepräglad utan inslag av uttalade tävlingsmoment. Numer kan dock vissa friluftaktiviteter ses i ett spänningsfält mellan friluftsliv – friluftssport - sportifierad friluftssport där den sistnämnda verksamheten utformat utpräglade tävlingsinslag och organiserat dessa efter mönster från den etablerade tävlingsidrotten.

(Arnegård, 2008, s. 17)

Odden (2008) skriver att begrepp som äventyrssport dock fortfarande är relativt okänt i både Norge och Sverige, trots allt större fokus medialt. Istället används begrepp som ”nya former av aktiviteter” eller ”modernt friluftsliv”. Arnegård (2008) skriver att olika friluftaktiviteter eller ”friluftssporter” med fokus på äventyr har blivit allt mer populära även i Sverige de senaste decennierna. ”Friluftslivssporter” eller ”modernt friluftsliv” syftar på att det inte är själva prestationen i utförandet som räknas, med andra ord finns det sällan någon vinnare. Istället pratar man om olika typer av inre upplevelser som upplevs i eller under den valda aktiviteten. Arnegård (2008) syftar på att de nya intågen av aktiviteter i det ”moderna friluftslivet” betrak-

tas utifrån ett känsloperspektiv. Det vill säga att det sker en utveckling av den traditionella definitionen av friluftslivets utförande. Nu kan äventyrsströmningen betraktas som det primära och aktiveter med avsaknad av regelverk i naturen tar över mer och mer. Istället är det individens egen skicklighet, teknik och förmåga i den specifika aktiviteten som ligger i fokus under själva utövandet.

Odden (2008) beskriver en studie som berör sportifieringens effekter och antal utövare i friluftsliv. Studien visar tydligt på en skillnad mellan kön, samhällsgrupper och ålder när man utgår från antal utövare. I Norge är det nästan dubbelt så många män som håller på med äventyrssport i jämförelse med antal kvinnor. Äventyrssport framkommer även som en aktivitet som oftast utnyttjas utav yngre och högskoleutbildade individer. Odden (2008) hårdrar resonemanget och skriver ”den typiska norska äventyrssportaren är en ung, välutbildad man i storstaden” (Odden, 2008, s. 22).

Enligt Odden (2008) är det återigen en klassfråga om vilka som kan ta del av den ”nya” typen av friluftsliv. Friluftsliv började som ett privilegium för den högre samhällsklassen, och blev med åren en aktivitet där alla oavsett klass kunde utnyttja och njuta av. Men under de senare decennierna har sportifieringens återigen skapat aktiviteter och ett ”nytt” friluftsliv där de ekonomiska aspekterna spelar en allt större roll. Det har återigen blivit en fråga om vilken samhällsklass du tillhör (Arnegård, 2006; Rinehard & Sydnor, 2003; Wheaton, 2004).

4.3 Friluftsliv i den svenska skolan

Friluftslivsundervisningen har i den svenska skolan en lång tradition. Intresset för den svenska naturen och landskapet leder oss tillbaka till 1700-talet (Sundberg & Öhman, 2008). Sundberg och Öhman (2008) skriver att friluftslivsundervisningen i den tidigare svenska skolan inte bara var en del av ämnet idrott och hälsa, utan en del av hela skolundervisningen. Jämfört med idag när allt ansvar gällande friluftsliv och friluftsdagar läggs på idrottslärarna själva (Sundberg & Öhman, 2008). Lärare i idrott och hälsa påpekar även att skolans organisation många gånger påverkar friluftslivet i skolan. Med andra ord anser lärare att det är svårt att få undervisningstiden att räcka till för friluftsliv, samt att de ekonomiska aspekterna många gånger sätter stopp för möjligheten till bra och givande undervisning (Backman, 2010). Enligt Backman (2010) har faktorer likt dessa påverkat antalet undervisningstimmar och kvaliteten

på friluftsupervisningen i skolan negativt. Trots att utbildning i friluftsliv länge har värderats högt i skolundervisningen och skrivits fram i läroplaner och kursplaner, framkommer det ett resultat som påvisar att friluftsupervisningen ges allt för få timmar.

Backman (2010) skriver att det är stor skillnad på vad som ses som det primära i friluftsliv i skolorna runt om i Sverige. Vid undersökningar som berör vad som lärare väljer att lägga stor vikt på i den svenska friluftsupervisningen, är det vid flertalet gånger orientering, allemansrätt och hur man ska klä sig när man är ute i naturen som ligger i fokus (Backman, 2010).

I styrdokumentet i idrott och hälsa II, framkommer det exempel av rörelseaktiviteter som kan kopplas till friluftsliv och dess sportifiering. Det är enda gången det ges en tydlig definition av vad som kan vara undervisningsinnehåll i dagens styrdokument (Skolverket, 2011).

Definition av det centrala innehållet i idrott och hälsa II;

”Upplevelsebaserade rörelseaktiviteter utomhus, till exempel paddling, klättring, ridning, orientering, friluftsliv och geografiskt betingade aktiviteter som skidåkning”.

(Skolverket, 2011, s. 9)

Odden (2008) behandlar sportifiering och dess effekter för friluftsliv i tidigare stycke. I idrott och hälsa II definieras vad som kan vara exempel på aktiviteter som kan genomföras i undervisningen. Exempel som framkommer är paddling, klättring och skidåkning (Skolverket, 2011) Enligt Odden (2008) är det här aktiviteter som har drabbats av sportifieringen och har börjat utföras på nya sätt och i annorlunda miljöer. Till exempel har den traditionella paddlingen börjat utföras i form av forspaddling runt om i världen (Odden, 2008).

4.4 Styrdokument

Under rubriken styrdokument förtydligar vi att friluftsliv har fått ett större utrymme i de nya styrdokumentet i och med införandet av Gy 11. Vi presenterar även de delar i idrott och hälsas styrdokument som förhåller sig till undervisningen i gymnasieskolans friluftsliv.

4.4.1 Förändring i läroplanen – Lpf 94 till Gy 11

Enligt Backman (2008) har friluftssämnet fått ett allt större inflytande sedan införandet av den nya läroplanen Gy 11. I Lpf 94 gavs däremot friluftsliv och dess undervisning ett allt mindre utrymme och lärarna hade många gånger svårt att tolka vad innehållet skulle vara. Orsaken till det här var att målen för friluftsliv i idrott och hälsa inte var tillräckligt tydliga och det blev upp till lärarna att tolka vad undervisningen skulle innehålla och vad som sågs relevant för att eleverna skulle uppnå de otydliga målen. Det här medförde även att lärarna i friluftsliv planerade innehållet i undervisningen efter deras egna erfarenheter och vad de ansåg som det viktigaste för eleverna. Det här skapade en stor variation i friluftsliv undervisningen i den svenska skolan. Innehållet i idrott och hälsas friluftsliv skilde sig från skola till skola (Backman, 2008).

Sedan införandet av den nya läroplanen Gy 11 har idrott och hälsas friluftsliv fått tydligare mål i vad undervisningen ska innehålla. I Gy 11 har friluftsliv fått ett allt större utrymme och det ges även exempel på vad ämnet ska innehålla för att ge eleverna bästa förutsättningarna för att utveckla sina kunskaper (Backman, 2011) Enligt Backman (2011) har det även framkommit att det har funnits en viss otydlighet i styrdokumentet gällande vad som egentligen skulle undervisas i idrott och hälsas friluftsliv.

4.4.2 Gy 11 – Friluftsliv i ämnet idrott och hälsa

Vi har i vår studie inriktat oss på gymnasiet styrdokument. I och med detta val så kommer vi att utgå från Gy 11. Som tidigare nämnts är det de elever som i år, 2014, går ut gymnasiet som kommer bli den första kullen av elever som går ut efter att ha gått sina samtliga år på gymnasiet med Gy 11 efter dess införande. Därmed kommer de även vara de första eleverna som har blivit bedömda och betygsatta med Gy 11 under hela sin gymnasietid (Skolverket, 2011). Dessa Gy 11 infördes i slutet av 2011, samt att en ny betygskala hade tagits fram. Nu är betygskalan mellan A-F, där A symboliserar det högsta betyget (Skolverket, 2011).

I Gy 11 har man även lagt allt större vikt på idrott och hälsas friluftsliv jämfört med dess föregångare Lpf 94. Nu har man valt att lägga större fokus vid att friluftsliv ska undervisas i samtliga skolor runt om i Sverige och utefter samma förutsättningar, oavsett geografiska aspekter (Skolverket, 2011). I kursplanen för idrott och hälsa I och II framkommer det i de

centrala innehållen flera direktiv om vad eleverna ska ha för undervisning i förhållande till friluftsliv (Skolverket, 2011). För idrott och hälsa I samt II skriver Skolverket följande i det centrala innehållet;

- Utemiljöer och naturen som arena för rörelseaktiviteter och rekreation.
- Metoder och redskap för friluftsliv.
- Säkerhet i samband med fysiska aktiviteter och friluftsliv.
- Åtgärder vid skador och nödsituationer, till exempel livräddande aktiviteter vid blödning och drunkningstillbud.
- Utemiljöer och naturen som arena för rörelseaktiviteter och rekreation.

(Skolverket, 2011 s. 84 – 85)

För idrott och hälsa II skriver skolverket följande i det centrala innehållet;

- Upplevelsebaserade rörelseaktiviteter utomhus, till exempel paddling, klättring, ridning, orientering, friluftsliv och geografiskt betingade aktiviteter som skidåkning.
- Riskfaktorer i samband med fysiska aktiviteter, till exempel överträning och skador i samband med idrott och motionsaktiviteter.
- Idrott, dans och motionsaktiviteter som samhällsfenomen och som sociala och kulturella verktyg.

(Skolverket, 2011 s. 84 – 85)

I dagens styrdokument så tar man upp miljö- och historiska perspektiv redan i *Skolans värdegrunder och uppgifter*, i stycket angående *Uppdrag*. Detta är punkter som senare dyker upp i kunskapskraven som står ovan, men som även blir synliga i vad ämnet idrott och hälsa ska syfta till. I skolverkets styrdokument om vad ämnets syfte är, och vilka förutsättningar eleverna ska ges möjlighet att utvecklas i, behandlar de med hjälp av sex olika punkter (Skolverket, 2011).

Skolverket skriver om friluftsliv i fyra av dem;

- Förmåga att genomföra och anpassa utevistelser utifrån olika förhållanden och miljöer.
- Kunskaper om betydelsen av fysiska aktiviteter och naturupplevelser för kroppslig förmåga och hälsa.
- Förmåga att hantera säkerhet och nödsituationer i samband med fysiska aktiviteter.

- Kunskaper om kulturella och sociala aspekter på fysiska aktiviteter och naturupplevelser.

(Skolverket, 2011 s. 84 – 85)

Mycket av innehållet i styrdokumenterna kretsar kring att ämnet idrott och hälsa ska ta hand om och förvalta det kulturella arvet som finns i Sverige gällande naturupplevelser och fysiskt aktivitet (Skolverket, 2011). Undervisningen ska leda till att eleverna får ett intresse samt möjligheter att utöva fysisk aktivitet utomhus för att upptäcka ett samband mellan att röra på sig och må bra. Lärandet ska även bidra till miljömedvetenheten och sitt eget ansvar kring hälsa (Skolverket, 2011).

5. Tidigare forskning

I det här kapitlet behandlas tidigare forskning om betyg- och bedömningsproblematik samt de faktorer som kan vara problematiska för undervisningen i gymnasieskolans friluftsliv.

5.1 Urval av tidigare forskning

Urval innebär att forskaren inte har som syfte att undersöka en slumpmässig enhet, utan istället välja enheter som är relevanta i förhållande till den studie som undersöks. Till exempel kan specifika individer, dokument och avhandlingar vara relevanta för den här typen av studie (Bryman, 2011).

Eftersom friluftsliv har fått ett allt större utrymme i Gy 11, men då Gy11 ej funnits så länge finns det inte så mycket tidigare forskning om varken friluftsliv eller betygsättning när det gäller idrott och hälsa. Detta har varit ett problem då vi sökt fakta i ämnet. På grund av detta fick vi anpassa vår studie efter det rådande förhållande och hämta forskning från tidigare styrdokument, Lpf 94. Under arbetets gång uppmärksammades vi även av att de flesta undersökningar som baserats på ämnet idrott och hälsa och dess bedömning- och betygsättning har gjorts i grundskolan. Därför har vi även fått hämta forskning kring Lpo 94.

5.2 Betyg-och bedömningsproblematik

Klapp Lekholm (2008) skriver att betyg och bedömning är ett omdiskuterat ämne som många anser är svårtolkat, och innefattar både positiva och negativa erfarenheter. Oftast handlar det om att olika elever får samma betyg vid samma prestation, eller om skolan i sig har en del i hur väl eleverna lär sig (Klapp Lekholm, 2008). Klapp Lekholm & Cliffordson (2008, 2009) skriver i sin studie om betyg och resultat på de nationella proven att dagens lärare inte enbart bedömer och betygsätter elevernas prestation, utan även hur eleven förhåller sig till skolarbete och elevens personliga egenskaper. Det här ställningstagandet stärks i samband med McMillan (2003), som skriver att lärare anpassar sin bedömning efter elevernas olika förutsättningar och egenskaper. Forskning visar att beroende av vilka ämnen den enskilda läraren undervisar i, bedöms eleverna utifrån olika faktorer (McMillan 2003). En lärare i ett praktiskt ämne tar ofta mer hänsyn till elevens personlighet vid bedömning och betygsättning, till skillnad från

lärarna inom de teoretiska ämnena i skolan. Där är det många gånger endast elevernas kunskap som ligger till grund för bedömningen (McMillan, 2003). Klapp Lekholm (2010) skriver att det här i praktiken innebär att flertalet lärare i de praktiska ämnena många gånger kompenserar elevernas ämneskunskaper och betyg med deras personlighet och egenskaper. Studien visar att elevernas brist på motivation skapar en falsk betygsättning från lärarnas sida. Lärarna använder betygen som en motivationsfaktor för att skapa ett bättre resultat i klassen, där av finns det en möjlighet till att den enskilda eleven får bättre betyg än vad elevens egentliga kunskaper tillåter (Klapp Lekholm & Cliffordson, 2008, 2009).

5.3 Betyg och bedömning i idrott och hälsa, samt friluftsliv

Utifrån ett perspektiv i idrott och hälsa skriver Tholin (2006) i sin avhandling att flertalet av idrottslärarna gärna skulle vilja se att elevens beteende och motivation skulle vara betygsgrundande. Tholin (2006) och Selghed (2004) hävdar även att de nya styrdokumenterna i flera fall har bristfällig information om det specifika ämnet och dess undervisning. Det här leder till olika tolkningsproblem eller ett uteslutande av styrdokumentens mål. Effekten av det här kan orsaka olika bedömnings- och betygsproblematik utifrån ett rättvisst skolperspektiv (Tholin, 2006). Redelius, Fagrell och Larsson (2009) har gjort en studie där de har betonat hur lärare oftast bedömer elever i idrott och hälsa. Under studien som Redelius, Fagrell, Larsson (2009) har gjort observerade och intervjuade de lärare och elever. Studien visar att styrdokumenterna inte har någon större betydelse när lärarna bedömer eleverna. För att få de grundläggande betygen så krävs det bara att vara ombytt på lektionerna och att eleven är delaktig. Medan man kräver att eleven skall delta mer fysiskt aktivt för att kunna nå de högre betygen (Redelius, Fagrell, Larsson 2009). Redelius och Hay (2009) tar också upp den problematiken med ”felaktiga” betyg. De nämner i studien att mycket av konsekvenserna kan bero på de svårtolkade läroplanerna, vilket kan leda till att lärare väljer att betygsätta elevens motivation, aktivitet och attityd under lektionerna, och att de bortser från deras kunskap. Det som ”examineras” blir bara delaktigheten istället för det som eleverna verkligen kan. En slutsats som Redelius, Fagrell och Larsson (2009) kommer fram till är att idrott och hälsa drar sig ifrån skolverksamheten och istället mer mot sportaktiviteter. Till slut konstaterar författarna att dragen mot sportaktivitet påverkar lärarna att inte använda sig av styrdokumenterna vid bedömning.

Eriksson (2003) skriver i en rapport kring betygskriterier och bedömning, att många lärare tycker att betygskriterierna är negativa för en likvärdig bedömning lärare och skolor emellan. Kriterierna ses som svårtolkade och kan då tolkas väldigt fritt, vilket medför att lärare bedömer på väldigt olika sätt. Däremot skrivs det i rapporten att det inte är själva betygskriterierna som är svåra att förstå utan det är hur lärarna skall bedöma utifrån dem som är det stora problemet.

5.4 Friluftsliv- och undervisningsproblematik

Backman (2010) hävdar att det finns olika faktorer, eller snarare ”krav” för att man skall kunna genomföra friluftsliv. Dels bör lärarna ha en större roll i att kunna bestämma lärandet och på så sätt få mer inspirerade lärare (Backman 2010). Backman (2010) skriver även att andra faktorer som påverkar friluftslivundervisningen i skolan är saknaden av material, schemaupplägget, d.v.s. att lektionerna inte är tillräckligt långa för någon större friluftslivsaktivitet, eller att man inte har tid eller möjlighet att åka iväg. På så sätt ställs allt större krav på lärarens uppfinningsrikedom. Det sista Backman tar upp som en anledning är att dåvarande styrdokument (Lgf 94) var svårtolkade och hade svåröklarade hänvisningar till hur man ska undervisa kring friluftsliv (Backman 2010).

Linde (2003) skriver att undervisning många gånger kan vara svårt att definiera samt vad undervisning egentligen innebär. Även Backman (2004) behandlar ämnet i diskussionen kring skolans friluftslivsundervisning. Friluftsliv är dock ett viktigt innehåll i ämnet idrott och hälsa, och som skolans samtliga ämnen, syftar det till att eleverna ska lära sig något (Backman, 2004). Rivkin (1995) menar som Backman (2004) att utevistelse möjliggör att eleverna får en tidigare förståelse för uteaktiviteten. Hon påpekar även att eleverna med hjälp av utevistelser får en tydligare förståelse som de senare kan utveckla vidare i sitt lärande. Linde (2003) skriver dock att lärande är ett mångtydigt begrepp. Exempelvis när man sätter det i relation till aktivitet och undervisning utifrån ett friluftsperspektiv kan det uppstå problem.

6. Teoretiskt perspektiv

Med utgångspunkt tagen i vårt syfte, vill vi veta hur lärare i idrott och hälsa resonerar kring vad som ska undervisas i skolans friluftsliv, samt vad som betygsätts och bedöms. Därav har vi valt att använda oss av läroplansteori som teoretiskt perspektiv. Vi valde läroplansteori för att det är ett teoretiskt perspektiv som är relevant för att möjliggöra en fördjupning i vår studie. Vi undersökte hur lärare undervisar och bedömer elever i idrott och hälsas friluftsliv, samt hur de upplever de negativa faktorer som kan påverka undervisningens genomförande, samt möjligheten till rättvisa och likvärdiga betyg. Läroplansteorier innefattar flera perspektiv för att förstå hur lärare påverkas av flera yttre faktorer i sin undervisning, samt i betyg- och bedömning. Teorierna berör de områden som vi vill undersöka och det som många gånger kan vara problematiskt för den enskilda läraren i samband med undervisning. Läroplansteori behandlar delar som styrdokument och dess tolkning, samt hur lärare ska använda sig av dem i praktiken (Linde, 2012). Utifrån Lindes läroplansteori har vi tagit fram intervjufrågor för att möjliggöra en fördjupning i studien.

Vi valde att behandla alla tre perspektiven eftersom det ger en vidare bild av hur dagens lärare i gymnasieskolans friluftsliv arbetar med ämnet. Tidigare forskning talar emot delar av perspektiven då lärare exempelvis enbart bedömer eleverna efter deras motivation. Dock valde vi att beröra alla perspektiven eftersom vi vill skapa oss en egen uppfattning om hur lärare bedömer, betygsätter och undervisar i förhållande till gymnasieskolans styrdokument.

Linde (2012) skriver om läroplansteori och ger en tydlig definition av begreppet:

Läroplansteori handlar om vad som väljs ut som giltig kunskap att lära i skolan och vilka mekanismer som verkar på skilda nivåer i systemet för att vissa innehålls lyfts fram.

(Linde, 2012, s. 100)

Linde (2012) delar in läroplansteori i tre olika perspektiv. Formulering av läroplaner, transformering av läroplaner och realisering av läroplaner. Genom denna uppdelning vill Linde

använda sig av sin teori och göra ett förtydligande av vad som påverkar och sker inom skolväsendet.

6.1 Formulering av läroplan

Formulering av läroplaner handlar om styrdokumentens innehåll, men framförallt vilka ämnen som ska studeras, vilka mål som gäller för varje enskilt ämne och hur det specifika ämnet ska studeras. En stor del av formuleringar av läroplaner handlar även om vilket innehåll skolundervisningen skall bestå av. Läroplan är ett begrepp som har sin födelse långt tillbaka i tiden (Linde, 2012). Linde (2012) skriver att läroplaner har uppstått i samband med att uppfostran och undervisning delegerades till särskilda skolor, istället för tidigare när läran skedde genom imitation inlärning i arbetet på gården eller det vardagliga livet.

Påfundet att organisera lärandet i särskilda hus, under särskilda tider och skilt från det dagliga livet, antas ha att göra med uppkomsten av arbetsdelning, så att vissa personer producerar vissa livsnödvändigheter och andra producerar andra varor och tjänster, vilka sedan distribueras och byts genom handel. Vid arbetsdelning behövs också undervisning utskild från det dagliga livet för vissa samhällsfunktioner såsom i synnerhet politiskt och religiöst ledarskap.

(Linde, 2012, s. 23)

Med andra ord syftar Linde (2012) på att när skolan fick ansvaret för de unga samhällsmedborgarna när det gäller uppfostran och undervisning, uppstod det ett behov av jämlika riktlinjer för skolorna (Linde, 2012). Enligt Linde (2012) är det då formulerade läroplaner uppstår.

6.2 Transformer av läroplanen

Transformer av läroplanen handlar om de synpunkter lärare har på styr- och kursplaner. Det vill säga de synpunkter och förändringar dagens lärare vill göra för att förbättra själva lärandet. Det kan vara formuleringar i läroplanen eller vad det är som undervisningen ska innehålla (Linde, 2012). Linde (2012) ger en bra definition av perspektivet.

Det mesta vi planerar blir inte riktigt som vi tänkt oss med ofta blir det bra ändå. Att planera är att försöka bestämma över framtiden med allt som kommer att inträffa är inte förutsett. Läroplaner tolkas och det görs tillägg och fråndrag.

(Linde, 2012, s. 55)

För att tydliggöra citatet ovan, kan man se på förhållande mellan formulerad läroplan och det som undervisas i skolan. Linde (2012) skriver att man kan utgå från läroplansformuleringen och deras otydliga formuleringar, samt sätta de i relation till avvikelser och oönskade situationer som kan uppstå i klassrummet.

6.3 Realisering av läroplan

Realisering av läroplan handlar om hur den enskilda läraren planerar och hur planeringen förhåller sig till själva undervisningen. Med andra ord är det centrala för realisering av läroplan hur elever och lärare kommunicerar med varandra, samt hur aktiviteten verkställs i klassrummet (Linde, 2012).

Linde (2012) använder sig av själva klassrummet för att tydliggöra sin teori i förhållande till realisering av läroplan. Klassrumsspråket har i många anseenden ett speciellt mönster som inte förekommer i några andra samtal. I själva klassrummet är det läraren som har auktoritet och ställer frågor till eleverna, som de i sin tur svarar på. Sätter man det här i relation med en konversation mellan vänner, hade det här säkerligen betraktas som ohövligt. Särskilt när läraren många gånger tydliggör om hon ogillar eller gillar det svarat eleven har gett med en kommentar eller liknande (Linde, 2012).

Realisering av läroplanen handlar om vem som talar under en lektion. Enligt Linde (2012) talar den enskilda läraren cirka två tredjedelar av lektionen, medan eleverna enbart får en tredjedel av undervisningstiden. Den som tar så mycket plats i ett vardagligt samtal, kan verka ohövlig och skrämja bort sina åhörare (Linde, 2012).

Vi anser att det här är relevanta faktorer för att möjliggöra en fördjupning i vår studie. Formulering av läroplan handlar om vilka ämnen som exempelvis ska ingå i skolundervisningen, hur

mycket tid varje ämne ska tilldelas, men framför allt vilka kunskaper varje specifikt ämne ska leda till. Utifrån det här perspektivet studerade vi hur dagens lärare uppfattar formuleringar och innehåll i styrdokumentet angående friluftsliv.

Linde (2012) behandlar även transformering av läroplan. Transformering av läroplan handlar om hur lärarna granskar och arbetar med dagens styrdokument i förhållande till undervisningen. Eftersom vi vill få ett resultat över hur lärare bedömer och betygsätter samt hur de arbetar med friluftsliv i skolan, anser vi det relevant att använda oss av transformering av läroplan.

Realisering av läroplan, precis som Linde (2012) anser vi att handlar om hur lärare förhåller sig till sin lektionsplanering, hur väl planeringen stämmer överrens med hur lektionen genomförs, samt hur lärare och elever kommunicerar med varandra.

7. Metod

I detta avsnitt kommer vi att redovisa hur vi har gått till väga för att genomföra vår empiriinsamling. Hur vi valde att göra, varför vi valde som vi gjorde och vilka alternativ vi hade att välja på. Vi kommer även att ta upp forskningsetiska frågor som man är tvungen att ta hänsyn till när man skall intervjua personer.

7.1 Kvalitativ och kvantitativ forskning

Bryman (2011) menar att kvalitativa metoder är forskning som bygger på empiriinsamling där fokus ligger på ord vi analyserar och insamling av data. Bryman (2011) har gett en bra definition på skillnaden mellan kvalitativ och kvantitativ empiriinsamling. Skillnaden blir tydlig när du jämför metoderna med varandra och studerar deras fördelar och nackdelar. Det som framkom som det mest uppenbara är att kvalitativ forskning lägger sin grund i ord, samtidigt som kvantitativ metod har haft sin grund i siffror (Bryman, 2011). Exempel kan vara utifrån ett kvalitativt perspektiv att du genomför intervjuer i fokusgrupp, gentemot enkäter som med fördel används när studien omfattas av en större undersökningsgrupp.

7.2 Val av metod

Vi valde kvalitativa semi-strukturerade intervjuer eftersom att vi ville ha intervjupersonernas egen syn på ämnet och kunna ställa underfrågor under intervjuens gång. På så vis fick vi ta del av lärarnas egna tankar och funderingar och fick därmed ett nära möte som vi tror på. Som Bryman (2011) nämner så är kvalitativa intervjuer bättre om man vill ha fram hur intervjupersonen tycker och tänker. Han säger även att vid en kvantitativ intervju så är det ditt intresse som forskare som står mer i fokus istället för intervjupersonens. Den kvalitativa intervjun är inte alls lika strukturerad som den kvantitativa, den kvalitativa är mer flytande där man låter intervjupersonen prata om det de vill, eftersom personen tillåts prata om det som han/hon tycker är intressant (Bryman, 2011).

7.3 Intervjumetod

Vi valde att forma intervjun som en semi-strukturerad intervju. Bryman (2011) förklarar den semi-strukturerade intervjun på följande sätt, ”forskaren har då en lista över förhållandevis specifika teman som berörs (det kallas ofta för en intervjuguide), men intervjupersonen har en stor frihet att utforma svaren på sitt eget sätt”(Bryman, 2011, s. 415).

För att vi skulle få med allt under intervjun så valde vi att spela in intervjuerna med våra valda personer. De fördelar vi såg med att spela in intervjuerna var att man fick med allt som sägs under intervjun (Bryman, 2011). Dock tog det tid för oss att få fram frågor utan ja- och nej-karaktär, men även det att vi var tvungna att skriva ned intervjuerna för att tolka det ”viktiga” som intervjupersonerna nämnde (Bryman, 2011).

7.4 Urval

Vid vårt urval av intervjupersoner gick vi tillbaka till de skolor som vi själva tidigare hade gått på och de skolor som vi var på under VFU: n. Vi gjorde detta eftersom det var mest praktiskt, och att vi redan känner idrottslärarna på skolorna och visste att de gärna skulle ställa upp. Bryman (2010) förklarar denna urvalsmetod som en bekvämlighetsmetod. Bryman (2010) förklarar vidare att bekvämlighetsmetoden ofta innebär att man väljer personer som är mest lättillgängliga. Utefter denna metod valde vi de lärare vi ansåg vara relevanta för studien och som skulle kunna ge svar på våra frågeställningar och intervjufrågor. Vi intervjuade åtta stycken lärare som vi sedan tidigare har haft kontakt med, både som elever och som VFU-studenter.

7.5 Etiska aspekter

Enligt Vetenskapsrådet (2002) finns det fyra grundläggande huvudkrav för forskning och forskningsetik. Det fyra etiska kraven är följande, informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Utifrån ett forskningsperspektiv ska dessa krav alltid följas, och vart och ett av dessa krav förtydligas i ett antal regler som vi presenterar nedan.

7.5.1 Informationskravet

Informationskravets innebörd handlar om att forskare måste delge information som berör själva studien. Det ska framgå vad som är undersökningssyfte samt i stora drag hur studien har, och kommer att genomföras. Viktigt är även att delge de som berörs av studien med vetenskapen att deltagandet är helt frivilligt och att det går att dra sig ur när som helst och att resultatet enbart kommer att användas för forskningens syfte (Vetenskapsrådet, 2002).

Vetenskapsrådet (2002) konkretiserar kravet med följande regel;

Forskaren skall informera uppgiftslämnare och undersökningsdeltagare om deras uppgift i projektet och vilka villkor som gäller för deras deltagande. De skall där vid upplysas om att deltagandet är frivilligt och om att de har rätt att avbryta sin medverkan. Informationen skall omfatta alla de inslag i den aktuella undersökningen som rimligen kan tänkas påverka deras villighet att delta.

(Vetenskapsrådet, 2002, s. 7)

I samband med vår studie hanterade vi informationskravet genom att presentera undersökningens syfte och de lärare vi skulle intervjua fick ta del av den här informationen vid både första kontakten och innan intervjun inleddes. Vi var även noga med att tala om vilka rättigheter de hade och att de hade lov att avsluta intervjun när de ville, samt att intervjun skulle lagras på våra mobiltelefoner tills uppsatsen var klar.

7.5.2 Samtyckeskravet

Samtyckeskravets innebörd handlar om att samtliga deltagare som berörs under studiens undersökning måste godkänna sin medverkan. I vissa fall kan problem uppstå då de undersökta är omyndiga eller av olika skäl inte kan tillgodogöra sig tillgiven information. Vid fall som ovan, krävs av forskaren att särskild försiktighet utförs (Vetenskapsrådet, 2002).

Vetenskapsrådet (2002) konkretiserar kravet med följande regel;

Forskaren skall inhämta uppgiftslämnarens och undersökningsdeltagares samtycke. I vissa fall bör samtycke dessutom inhämtas från föräldrar/vårdnadshavare (t.ex. om de undersökta är under 15 år och undersökningen är av etiskt känslig karaktär).

(Vetenskapsrådet, 2002, s. 9).

I samband med vår studie hanterade vi samtyckeskravet genom att vid första kontakten informera om samtyckeskravet och bad de ställning om de ville medverka. Vi frågade också var de ville att intervjuerna skulle genomföras.

7.5.3 Konfidentialitetskravet

Det här kravet handlar om att de personer som ingår i en intervju, senare kommer vara under sekretess där det inte skall finnas någon möjlighet för någon utifrån att ta del av de personernas lämnade uppgifter. Vetenskapsrådet (2002) konkretiserar kravet med följande regel;

All personal i forskningsprojektet som omfattar användning av estetisk känsliga uppgifter om enskilda, identifierbara personer bör underteckna en förbindelse om tystnadsplikt beträffande sådana uppgifter.

(Vetenskapsrådet 2002, s. 12)

I samband med vår studie hanterade vi konfidentialitetskravet genom att informera lärarna om att det skulle vara helt anonyma i hela studien. Vi informerade även att det inte skulle nämnas något namn på skola eller vilken stad den specifika intervjun hade skett.

7.5.4 Nyttjandekravet

Kravet innebär de uppgifter som samlas in om enskilda personer endast får användas i den forskning/forskningsrapport som du skriver.

Vetenskapsrådet (2002) konkretiserar kravet med följande regel;

Uppgifter om enskilda, insamlade för forskningsändamål, får inte användas eller utlånas för kommersiellt bruk eller andra icke-vetenskapliga syften.

(Vetenskapsrådet 2002, s. 14)

I samband med vår studie hanterade vi nyttjandekravet genom att informera lärarna om vilka metoder vi skulle använda oss av för att lagra intervjuerna. Vi informerade lärarna om att intervjun skulle lagras på våra mobiltelefoner tills studien var klart, samt att det enbart var vi och ingen annan som skulle ta del av inspelningen.

8. Resultat

I det här avsnittet kommer vi att presentera resultat av vår undersökning. Vi har valt att strukturera upp vårt resultat efter våra frågeställningar i enskilda stycken. Där kommer vi att behandla den relevanta empirin för den specifika frågeställningen, samt stärka dess relevans med enskilda citat från de lärare som vi intervjuat. Vi har valt att referera citaten med påhittade namn från A- H, detta för att lärarna skall förbli anonyma.

8.1 Hur definierar lärare friluftsliv i idrott och hälsa i gymnasieskolan?

Grunddefinitionen som de flesta lärarna gav, var att skolans friluftsliv mycket handlar om att få ut eleverna på något sätt, egentligen vilket som, några var till och med inne på att en fotbollsmatch på en gräsplätt kan vara friluftsliv i dagens skola. Det här skapar olika förutsättningar för hur undervisningen kan bedrivas utifrån lärarnas tolkning av momentet friluftsliv.

Definitionen av begreppet friluftsliv skilde mellan lärarna. Deras egna tolkningar av begreppet friluftsliv var blandade och var beroende av erfarenhet och intresse för friluftsliv. Men den gemensamma definitionen som framkom tydligt var att samtliga av de intervjuade lärarna syftar på att friluftsliv handlar om att njuta och vistas i naturen. Några lärare tryckte även på hur viktigt det är i dagens samhälle att bevara den friluftstradition som finns i Sverige sedan generationer tillbaka, samt den definitionen av friluftsliv som det ska medföra.

Ser man istället på hur lärarna vill definiera friluftsliv utifrån styrdokumentet i idrott och hälsa, så finns en betydligt större samsyn på hur man vill definiera friluftsliv. Det som tydligt framkommer är att flertalet av de intervjuade lärarna definierar skolans friluftsliv som vistelse utomhus. Håkan anser att om man lite elak mot styrdokumentet, kan all undervisning som sker utomhus kategoriseras in under momentet friluftsliv.

Ja, friluftsliv är enligt styrdokumentet så som man kunde läsa ut, är man lite elak så är det aktiviteter utomhus och det kan lika väl vara idrottsbaserade aktiviteter utomhus, om jag är riktigt elak, i alla fall om jag syftar på detta med rörelsekvalité (Håkan).

Håkan är inte ensam om att börja tolka undervisningen utomhus som friluftsliv utifrån styrdokumentet. Arvid ser det mer som "friskluftsliv" än som friluftsliv. Han anser att med styrdokumentens innehåll är målet att ge eleverna så mycket utevistelse som möjligt. Han har även en uppfattning om att dagens elever knappt är ute.

Ja, i skolsammanhang skulle jag nog vilja säga att friluftsliv är all vistelse utomhus, nästan "friskluftsliv möjligen". Men det är ett lite vidare begrepp framför allt, och jag tycker att vi måste ta de tillfällena vi kan då i akt, början på hösten och slutet på våren, att tvinga ut eleverna (Arvid).

Vidare framkommer även definitioner av friluftsliv där man inte alltid anser att man behöver vistas i den specifika miljön. Gustav anser att all undervisning kring friluftsliv ska leda till att eleven lär sig något. Där av behöver inte alltid undervisningen ske utomhus.

Ja det är ingen lätt fråga faktiskt, det första jag tänker på är att vara ute i naturen. Och att lära sig om att vara ute i naturen, det behöver inte alltid betyda att man är på plats, men allting ska syfta till att man ska vilja vara ute i naturen. Och ju mera kunskap man har om naturen desto mera dörrar öppnar sig för att vara ute i naturen (Gustav).

Gemensamt för alla lärare vid intervjuerna är att man under skoldefinitionen av friluftsliv behandlar allemansrätten och skyldigheten att föra vidare det historiska kulturarv gällande friluftsliv som vi i Sverige faktiskt har.

8.2 Hur arbetar den enskilda läraren med skolans friluftsliv?

Av lärarna framkommer att det idag finns för lite tid och resurser för att genomföra det som de tolkar att skolverket vill att de ska genomföra vid friluftslivsundervisningen.

Många av lärarna har en positiv inställning till friluftslivsundervisningen, men säger samtidigt att det är som nämnts tidigare, speciellt resurser, tid och ekonomi som egentligen bestämmer hur mycket den enskilda läraren och skolan verkligen kan göra vid aktiviteten. Ingen av lärarna kunde egentligen se någon speciell sportifiering av skolans friluftsliv. Dock ansåg en del lärare att det gick och utläsa under idrott och hälsa II, där det ges tydligt exempel på vilka äventyrliga aktiviteter som kan undervisas, till exempel klättring och skidåkning. Däremot anser

lärarna att det här medför att dagens ungdomar ställer högre krav på friluftsvandringen, och med det menat att det inte längre bara är att gå ut och sätta sig i skogen och grilla korv och njuta av naturen. Utan dagens ungdomar krävde att något hela tiden händer, man ville få lite puls och att adrenalinet helst skulle kännas.

Jag kan väl uppleva att man lockas ju mer av det här äventyrets friluftsliv, om vi nu får kalla det äventyr. Men det här med att sova ute, att paddla kajak, man vill liksom inte, det är många som har svårt att ut och bara va, det blir tråkigt. Utan man, det känns som man måste stimuleras mycket, mycket mer och då är ju en sådan paddling som, där hjärtat ska gå igång lite extra då, man ska få lite puls. Just för att det är lite skakigt och så. Och det försöker ju vi möta, med lite olika medel nu. Från att bara ha vandrat så försöker vi ju få in lite klättring kanske då lite epilering... Men att de ska hända, man får med sig dem på ett annat sätt om det händer saker hela tiden (Filip).

Några av lärarna går sedan vidare med att det är svårt att möta elevernas ”krav” eller mer behov av att vilja vara ute i naturen. Som Filip säger ovan, så lockas eleverna mer av det ”äventyrliga” friluftslivet. Samtidigt som lärarna hävdar att det tyvärr är det ”äventyrliga” som kostar och kräver mest. Då har vi fallit tillbaka på att den tid och ekonomi som inte finns.

Flera av lärarna är även inne på att Sverige har en lång tradition av friluftsvandring och den kultur det medför. Det är något som flertalet lärare anser är viktigt att behålla. Det tillsammans med allemansrätten och hur man ska föra sig i naturen är något som de tycker har försvunnit mer och mer från eleverna. Filip förklarar det i nedanstående citat;

Sen det att det finns en historia med, kring det, vi är ett land som har haft det här under en väldigt, väldigt lång tid och det är något som man bör värna om. Och det gäller också att man sköter sig, och det är lite de som går in i styrdokumentet med att man ska ha kunskap om hur man liksom kan föra sig ute i naturen för att liksom, bibehålla att lära liksom. Tittar vi på utav dem som kan göra eld, alltså med mening, inte att tulla fyr någonstans, alltså att ha det under kontrollerade former som möts man liksom väldigt, väldigt ofta av att man lägger på vad som helst på elden. Du kan inte tända en eld, det kan ta, ja om inte timmar i alla fall halvtimme innan man har fått upp en eld. Och det är allt från stockar till en blöt tändved som man vill elda med. Går man tillbaka så tror inte jag det är någon som skulle lagt på de om man vart van att elda hemma i spisen eller varit van att

bränna sin rishög och man liksom hade, har inte riktigt de tolkar att det är de som styrdokumentet vill att de ska lära ut(Filip).

Eftersom dagens elever inte är ute lika mycket som man tidigare varit, så är det många av lärarna som pekar på att de finns en brist i den grundläggande friluftsupervisningen. Det här beror på att eleverna inte längre är ute och rör sig i skog och mark. Lärarna pekar även på att elevernas brist på kunskap gör att man inte längre kan använda momentet friluftsliv som tidigare. Det kan exempelvis vara för att eleverna inte har kunskap om hur man bör klä sig vid friluftaktiviteter. De vet inte längre vad ett regnställ är, och på vandringar som görs som friluftaktivitet i skolan kan många av eleverna komma i skor som Converse eller högklackat. Trots att information kring hur man klär sig rätt har behandlats i tidigare undervisning.

8.3 Hur och vad bedömer och betygsätter lärare utifrån kunskapskraven som är relaterade till friluftsliv i gymnasieskolans idrott och hälsa?

Den sista av våra frågeställningar skapades för att undersöka hur lärarna ser på bedömningen och betygsättningen i friluftsliv, samt hur det genomförs i praktiken. Det har framkommit att friluftsliv är ett väldigt svårt moment att bedöma och betygsätta. Det råder väldigt delade meningar om vad man ska bedöma samt vad det är man kan bedöma. I Gy 11 är en del av kunskapskraven att läraren ska bedöma och betygssätta den enskilda elevens rörelsekvalitéer i friluftsliv. Här anser ett flertal lärare att det uppstår en undervisnings- och bedömningsproblematik.

...jag kan inte bedöma de i rörelsekvalitéer i friluftsliv för att jag inte har tid, jag känner inte att jag kan ta så mycket tid få det tränings, alltså moment att träna. Vi har ju, vi kan vara på Eskimå och paddla, men ska jag bedöma den rörelsekvalité i paddling så bör vi ha en genomgång och den har vi med dem. Men då blir det återigen ett ”prova på” moment. Jag kan ju inte sitta och bedöma dem i någonting där de ska vara färdiga innan, utan att de måste ha möjlighet att, om vi ska följa hela kursplanen ska de också kunna träna på det, följa upp, alltså utveckla sina svaga kvalitéer, lägga upp en träning för det och så vidare. Och sen kunna bli bedömda igen (Håkan).

Flera lärare tar upp ungefär samma problem när det gäller friluftsliv. Att kunna skapa förutsättningar för eleverna att utveckla sina färdigheter, är idag väldigt svårt. Som lärarna hävdar så är det de ekonomiska och tidsmässiga aspekterna som många gånger sätter stopp för att ge eleverna kvalitativ friluftsupervisning vid upprepande tillfällen. Vidare berättar en lärare att med den rådande situationen som finns på flertalet skolor idag, sker bedömningen många gånger i elevens deltagande. Det vill säga betyget E, deltagit, eller betyget F, om man ej deltagit. Dock framkommer det av flertalet lärare att det som genomförs praktiskt, senare examineras teoretisk via ett prov eller en inlämningsuppgift. Lärarna syftar här på att det blir en mer rättvis bedömning då inte eleverna alltid har möjlighet att träna sina färdigheter i det specifika momentet.

...få vara med och uppleva det, gör att du samlar på dig kunskap som du lättare då kan använda när du skrivit ett prov eller gör en uppgift. Att man har gjort det en gång liksom haft känslan av att, okej när vi lagade mat så gjorde vi på det här och det här sättet för jag har varit med och gjort det en gång. Och det är klart man stimulerar fler sinnen, och en del möts ju av det är enklare att man skulle sitta i en bok och bara läsa de. Så i den bemärkelsen, där tycker jag att det finns en stor vinst i det (Filip).

Vidare framkommer det av lärarna att man många gånger använder sig av det praktiska genomförande av friluftsliv för att ge eleverna en upplevelse och en vistelse utomhus, och en dold förhoppning om att väcka ett intresse för friluftsliv. Med utgång från ovan citat påpekar en del lärare att de genomför praktiska utförande i friluftsliv som en hjälp för eleverna att skaffa sig en djupare förståelse i momenten. Här trycker lärarna tydligt på att det man får öva på under friluftsdagarna ger bättre förutsättningar för en fördjupad kunskap och ett bra resultat i de teoretiska momenten.

Något som samtliga lärare poängterade och var enade om, var att styrdokumentet idag, gällande friluftsliv, lämnar stort tolkningsutrymme för den enskilda läraren. Det är upp till varje lärare att skapa sig en uppfattning kring vad som ska bedömas och betygsättas, samt hur detta ska gå till i praktiken. Detta såg många av lärarna som en frihet och var positiva till det vid införande av Gy 11, men önskemålen från lärarna är att de vill ha tydligare riktlinjer och exempel på hur och vad som de ska bedöma. Lärare H menar på

att, bieffekten av detta skapar en ojämn och olik bedömning runt om i landet, mycket beroende på lärarnas tidigare erfarenheter då de tolkar styrdokumentet.

Jag har varit på många konvent och bedömningskonferenser kring idrott. Jag har varit på skolverket i Stockholm också där vi har diskuterat de här bitarna, och där vi märker hur olika vi är och likt väl kan vi inte få svar eller exempel eller annat på vad, alltså på som menas i de olika styrdokumentet. Utan vi ska använda vår profession. Och det tycker jag för vissa är bra, men ger oss lite mer styrmedel om man nu vill ha en samsyn och lika bedömning i hela Sverige (Håkan).

Det som Håkan påpekar är att det är inte är något större problem med kunskapskraven i friluftsliv. Dock anser han tillsammans med flertalet av de andra intervjuade lärarna att problemet ligger i hur man skall genomföra betygsbedömningen rent praktisk i momentet friluftsliv så att det blir både rättvisst och likvärdigt i hela landet.

9. Analys

I det här kapitlet kommer vi att med hjälp av vårt teoretiska perspektiv analysera de problematiska faktorerna i förhållande till våra frågeställningar och syfte.

Undersökningens syfte är att undersöka och ge en fördjupad inblick av hur lärarna i idrott och hälsa undervisar, samt bedömer och betygsätter elever i gymnasieskolans idrott och hälsa friluftsliv. För att möjliggöra undersökningen och det syfte som är grunden till studien har tre frågeställningar formats:

- *Hur definierar lärare friluftsliv i idrott och hälsa i gymnasieskolan?*
- *Hur arbetar den enskilda läraren med skolans friluftsliv i ämnet idrott och hälsa?*
- *Hur och vad bedömer och betygsätter lärare utifrån kunskapskraven som är relaterade till friluftsliv i gymnasieskolans idrott och hälsa?*

9.1 Friluftsliv i idrott och hälsa utifrån ett formuleringsperspektiv

I bakgrunden nämner vi att vid införande av den nya läroplanen Gy 11 så har friluftsliv inom idrott och hälsa fått allt tydligare mål och vad undervisningen ska innehålla. Trots detta verkar flertalet lärare fortfarande se en viss problematik i tydligheten i styrdokument och kursplan. Som Linde (2012) förklarar så är formuleringsperspektivet det som handlar om vad undervisningen skall innehålla. Lärarna vi intervjuat har påpekat att den nya läroplanen Gy11 har blivit för svår att tyda kring vad som Skolverket vill ska läras ut inom friluftsliv.

Lärarna påpekar att trots att det står så pass mycket som det gör om friluftsliv i idrott och hälsas styrdokument, så verkar det fortfarande som att det är svårt för lärarna att veta vad skolverket vill se för undervisning kring friluftsliv. Linde (2012) har studerat och analyserat de nya styrdokumenterna och sett att det finns begrepp och termer som är öppna för fri tolkning inom läroplanen. Eftersom tolkningen av friluftsliv är så fri så blir tolkningarna olika beroende på lärare och skola, även gällande undervisningens innehåll så skiljer det sig mycket mellan de lärare som vi intervjuat.

9.2 Friluftsliv i idrott och hälsa utifrån ett transformeringsperspektiv

Linde (2012) förklarar transformeringsperspektivet som att lärare tolkar hur undervisningen och bedömningen ska ske i ämnet. Med dagens svårtolkade läroplansmål så uttrycker lärarna önskemål om en ”skoldefinition” på vad friluftsliv skall vara och exempel på hur de vill att man ska behandla ämnet i undervisningen och kunna betygsätta det. När det för tre år sedan kom ut en ny läroplan så påvisade de lärare som vi pratat med att de till en början var väldigt positiva till dess utformning. Friluftsliv som fick en större roll i de nya styrdokumentet, precis som rörelsekvantiteter fick. Dock uppkom det med tiden problem då lärarna såg det problematiskt att bedöma och betygsätta rörelsekvantiteter i friluftsliv. Som lärarna nämner så vill de ha en förklaring och exempel på hur de skall tolka och visa på den goda rörelsekvantiteten.

Alla lärare var inne på att den mesta delen, bland all undervisning, av det ”vanliga” friluftslivet inträffar vid utedagar. Oftast är det att eleverna har en runda/vandring som de skall gå, där lärarna då har satt upp några stationer och att eleverna där får testa på att till exempel göra eld, knyta knopar och laga mat utomhus. Alltså är många kvar i hur man behandlade friluftsliv i de gamla styrdokumentet. Det har inte skett någon förändring, lärarna nämner att det inte kunnat ske någon transformering i hur bedömningen görs efter som att, klasserna fortfarande är lika stora, tillgången till tid under lektionerna fortfarande är lika snål och ekonomin på skolan finns inte för att ta sig ifrån skolan miljö och ut i den riktiga naturen.

9.2 Friluftsliv i ett realiseringsperspektiv

I det sista perspektivet skall vi ta upp hur lärarna arbetar med den utsatta planeringen för ämnet och hur lärarna arbetar med kursplanen. De lärare vi intervjuade antydde att de alltid sitter ned med kollegor för att kunna tydliggöra de mål som undervisningen ska behandla. Vid friluftsliv så var det än mer speciellt då lärarna på några av skolorna väldigt sällan hade enskilda lektioner med friluftsliv, utan det var som tidigare nämnts, vid friluftsdagar som i stort sätt all undervisning kring friluftsliv inträffade. De nämnde dock att när det gällde friluftsliv och betygsättning så såg de i stort sätt bara till att om eleven deltog. Lärarna menade på att det kan vara svårt att bedöma och betygsätta elever under en hel dag om du kanske bara ser dem 10 minuter på den stationen läraren själv höll i.

Realiseringsperspektivet handlar som Linde (2012) säger, mycket om samspelet mellan hur en lärares lektionsinnehåll är och hur det uppfattas av eleverna. Vi märkte under intervjuerna att många av lärarna var ganska kritiska till hur dagens elever kunde föra sig ute i naturen, många av lärarna menade på att det kan vara svårt att göra några större saker med en klass när många elever inte till exempel är tillräckligt bekanta eller klädda för att vara ute under en längre tid. Dock menade de att trots att många av eleverna kan vara väldigt negativt inställda till friluftsliv innan de väl kommer ut, så brukar detta ändras om man som lärare har hitta på aktiviteter som håller eleverna igång. Det är precis som Linde (2012) nämner kring realiseringen som kan bero på klass och yttre faktorer. Lärarna var mycket inne på att det kan vara lätt att få en klass aktiv och glad om det är 20 grader varmt och strålande, men samtidigt kunde det vara minst lika svårt att få en klass aktiv om de regnade och var kallt.

10. Diskussion

I diskussionsdelen kommer vi att diskutera vårt resultat vi har fått fram i studien. Vi kommer att belysa de områden som kan anses som problematiska för att kunna genomföra bra och meningsfullt friluftsliv i skolans idrott och hälsa, samt hur det ska bedömas och betygsättas. Vi kommer även att ställa det här i relation till tidigare forskning, bakgrund, våra frågeställningar och det syfte som låg till grund för studien. Val av metod och vad vi kunnat göra annorlunda under arbetet med studien presenteras även.

10.1 Resultatdiskussion

10.1.1 Hur definierar lärare friluftsliv i idrott och hälsa i gymnasieskolan?

I resultatet framgick det att det finns en vid syn på begreppet friluftsliv. Lärarna definierar friluftsliv olika från lärare till lärare och även från skola till skola. Mycket är beroende av ålder, bakgrund, intresse och tidigare erfarenheter i friluftsliv. Dock påpekar alla att friluftsliv handlar om att vistas ute och njuta av naturen. Det ska vara en upplevelse och förhoppningsvis leda till ett fortsatt intresse. Det här stämmer bra överens med de definitioner som Öhman (1999) och Al-Abdi (1984) med flera syftar på i bakgrunden. Friluftsliv handlar om att vistas och uppleva naturen. Upplevelsen skall bidra till ett välmående.

Vid lärarnas definition av friluftsliv utifrån styrdokumentet i idrott och hälsa framkommer även här skillnader i vad man anser är friluftsliv. Det här kan bero på lärarens tidigare erfarenheter och hur läraren tolkar styrdokumentet och dess innehåll gällande friluftsliv inom idrott och hälsa. Eftersom tolkningen är så pass fri uppstår det som lärarna ser som en problematik. Lärarna uppfattar att en ”skoldefinition” av friluftsliv hade medfört ett mer likvärdigt friluftsliv i hela Sverige. Lärarna påpekar att risken finns att all undervisning utomhus kommer användas som friluftsliv i framtiden. Klapp Lekholm (2008) beskrev i sin studie att betyg och bedömning är ett omdiskuterat ämne där fokus ligger på om hur vida olika elever får samma betyg vid samma prestation. Frågan vi ställer oss är hur likvärdig bedömningen blir om lärares definition och tolkning av friluftsliv inom idrott och hälsa skiljer sig. Tholin (2006) och Selghed (2004) behandlar den problematiken i en studie som även lärarna påpekar har uppstått i och med de nya styrdokumentet. De syftar på en bristfällig information i det specifika ämnet i styrdokumentet. Vi anser att effekten av det här kan bli orättvisa betyg då

lärarnas egna tolkningar och definitioner av innehållet ligger till grund för bedömningen och betygsättningen. Gemensamt för samtliga lärare är dock att de ser skolans friluftsliv som ett moment som ska sträva mot att vistas utomhus och att eleverna ska bära med sig någon form av kunskap.

10.1.2 Hur arbetar den enskilda läraren med skolans friluftsliv i ämnet idrott och hälsa?

En av våra frågeställningar samt vårt syfte handlar om att undersöka hur dagens lärare arbetar med undervisningen i friluftsliv inom idrott och hälsa på gymnasienivå. Av resultatet kan vi utläsa att undervisningen i friluftsliv skiljer sig mycket från skola till skola, men även vilket intresse de undervisande lärarna har av friluftsliv.

Vi hade en hypotes om att undervisningen i friluftsliv i dagens skola skulle ha ett innehåll som i många ögon skulle ses som bristfälligt. Det här har sin grund i vår egen skolgång då friluftsliv inom idrott och hälsa såg annorlunda ut, då med Lpf 94 som styrdokument. Som vi berört tidigare anser vi att dagens friluftsliv som lärarna arbetar med många gånger är bra och meningsfullt friluftsliv efter de förutsättningar som finns på skolorna. Det lärarna påvisar är att det fortfarande finns en problematik i hur man skall tolka styrdokumentet och skapa undervisningsmoment som kan kopplas till kunskapskraven som är det största problemet. Backman (2008) berör även ämnet då han konstaterar samma sak som vi har uppfattat, att de intervjuade lärarna kan se en problematik i vad för undervisning som anses vara den "rätta" utifrån styrdokumentet. Enligt Backman (2008) tar friluftsliv ett allt större utrymme i styrdokumentet för idrott och hälsa. Tyvärr anser vi som Backman (2008) att innehållet är svårtolkat och att undervisningen påverkas negativt utifrån ett bedömningsperspektiv. Flera av de intervjuade lärarna påstår även att det finns olika sätt att skapa undervisning i friluftsliv. Antingen gör du det för att du ska kunna bedöma och betygsätta eleverna utifrån de kunskapskrav som finns, eller skapar du lektioner med inställningen att du ska lära eleverna så mycket som möjligt. Vid det sistnämnda alternativet ser de en betydligt bättre läroprocess än om det planerar lektioner enbart för att kunna betygsätta elever. Dock påpekar de att man alltid måste ha betygsättningen i bakhuvudet, dock ska inte det "förstöra" upplevelsen som friluftsliv kan medföra.

Frågan vi ställer oss är om lärarnas egen inställning kan ha en påverkan på hur friluftsliv bedrivs i skolan eller om det bara är som lärarna själv säger att mycket beror på tid, resurser och

ekonomi. Det vi lade märke till under intervjuerna var att bilden vi hade av dagens friluftsliv inom idrott och hälsa inte stämde helt. Många av de skolor vi besökte bedriver ett aktivt friluftsliv utifrån deras tolkning och resurser. Precis som Backman (2010), nämner lärarna vi intervjuade att det framförallt är schemaupplägget och tiden som blir problematiskt vid undervisningen. Därför samlas ofta all friluftsliv undervisning till friluftsdagar där hela årskurser är med och deltar.

10.1.3 Hur och vad bedömer och betygsätter lärare utifrån kunskapskraven som är relaterade till friluftsliv i gymnasieskolans idrott och hälsa?

Vår sista frågeställning handlar om vad lärarna väljer som undervisningsinnehåll för att kunna bedöma och betygsätta eleverna i friluftsliv. Likt Tholin (2006) resonemang om att det finns en risk att idrottslärarna skulle vilja bedöma och betygsätta elevers beteende och motivation, anser vi att det här i vissa fall kan stämma överens med den verklighet vi har stött på under studiens gång. Vi var till en början skeptiska till den sortens bedömning och betygsättning, och ansåg att lärarna mer eller mindre gjorde helt fel i sin betygsättning. Dock framkom det även att flertalet av de här lärarna använder sig av olika typer av teoriuppgifter som behandlar det som eleverna provar på i praktiken. Med andra ord ser lärarna många gånger en stor problematik när elever ska bedömas och betygsättas i friluftsliv när man undervisar praktiskt. Istället väljer lärarna att använda sig av den praktiska undervisningen som ett moment där eleven får öva på momentet och får en upplevelse som sedan blir lättare att omsätta till kunskap i teoriprovet eller inlämningsuppgiften. En annan aspekt som vi anser är viktigt att belysa är att i kursplanen för friluftsliv står det att eleverna ska bedömas efter sin rörelsekvälité i friluftsliv. För flera lärare är det här ett stort frågetecken då eleverna samtidigt måste få möjligheten av vid upprepande gånger få träna på den examinerande aktiviteten. Det här är för flera skolor en omöjlig uppgift då man har begränsad med ekonomi, men framförallt brist på tid när det handlar om aktiviteter som kräver en halvdag eller mer. Ska det här i framtiden bli en möjlighet, anser vi att det krävs tydligare riktlinjer som medför att det satsas mer tid och resurser på idrott och hälsas friluftsliv i skolan. En viktig faktor som inte går att låta vara osagd, är att för att uppnå bra och meningsfullt friluftsliv där bedömning och betygsättningen ska bli rättvis, krävs det att lärarna vill och är motiverade för att genomföra undervisning i det (Backman, 2010). Enligt Backman (2010) krävs det mer av läraren när det finns en avsaknad av tid och resurser. Precis som Backman (2010) anser vi att friluftsliv kan vara det momentet i idrott och hälsa som kräver mest uppfinningsrikedom för att genomföras på ett meningsfullt sätt. För att det här ska uppnås krävs det av läraren att vilja skapa bra undervisning utefter de

förutsättningar som finns. Dock har vi under studiens gång fått en allt större förståelse för den bedömnings- och betygsproblematik dagens lärare ställs för när det handlar om friluftsliv.

10.2 Metoddiskussion

Vårt metodval föll på en kvalitativ studie där vi valde sex olika skolor och åtta lärare som vi ansåg skulle vara intresserade av att delta under intervjun. Urvalet av lärare berodde även på att vi sedan tidigare har haft kontakt med dessa i vår egen skolgång samt under vår verksamhetsförlagda utbildning. Eftersom vi sedan tidigare har haft personlig kontakt med de utvalda lärarna kan det ha haft ett visst inflytande på hur innehållet i diskussionen har behandlats, dock anser vi inte att det borde ha haft någon inverkan på resultatet.

Som nämnts tidigare utfördes våra intervjuer på sex olika skolor i närliggande län. Vi kan dock se att vi kunde ha skapat oss en bättre studie om vi besökt och intervjuat skolor från mer än de valda länen, samt valt att enbart intervjuar en lärare från varje skola. Det vi märkte var att vid flertalet gånger fick likvärdiga svar då lärarna i arbetslagen oftast har samma syn på vad som ska undervisas och hur bedömning och betygsättning ska ske. Hade vi istället valt att endast intervjuar en lärare per skola, hade studien fått fler perspektiv och utfallet hade möjligtvis sett annorlunda ut.

I sin helhet är vi nöjda med de intervjufrågor och frågeställningar vi har skapat för att möjliggöra studien. Däremot har vi nu efterhand märkt en avsaknad av en intervjufråga där vi berör hur läraren i fråga aktivt nyttjar friluftsliv på sin fritid. Vi ser det som en relevant fråga och kan ha gett en intressant ingång i hur ett friluftsliv hos läraren kan påverka innehållet i undervisningen.

10.3 Slutdiskussion

Utifrån vår studie har vi fått ett skiftande resultat gällande hur man undervisar och bedömer och betygsätter elever i idrott och hälsa friluftsliv. De skolor vi har besökt har olika förutsättningar för att bedriva friluftsliv i olika miljöer. Dock ser vi en skillnad mellan skolorna när det gäller intresset hos lärarna för att utveckla det friluftsliv som bedrivs i skolan. Utifrån vårt resultat har vi sett att skolans friluftsliv är något man ständigt behöver jobba med och förnya för att nå ett innehåll som kan motivera elever att delta och lära sig något. Backman (2004) skriver att friluftsliv undervisningen är en viktig del i ämnet idrott och hälsa och ska prioriteras lika högt som andra delar av ämnet. Enligt Backman (2004) syftar friluftsliv mot att eleverna

ska lära sig relevanta kunskaper som de senare ska kunna ha glädje av i livet. Utifrån våra intervjuer har vi dock sett att orientering är en återkommande aktivitet som spelar en stor roll i det friluftsliv som bedrivs i skolan, och för många elever kan det här ses som tråkigt och onödigt. Under en intervju behandlade en av lärarna problematiken med orientering. Är det friluftsliv eller är det ett idrottsutövande. Resultatet som framgick av läraren var att han såg undervisning när man springer och orienterar efter kontroller som ett idrottsutövande, och inte som friluftsliv. Där emot kan man orientera på många andra sätt som kan klassas in under friluftsliv, eller i det här fallet vara väldigt tydlig med vad syftet för aktiviteten är. Är det att kunna orientera sig fram vid en fjällvandring, vid en nödsituation eller handlar det om att springa en orienteringsbana på en vis tid? Med referens till Backman (2004) och det faktum att eleverna ska lära sig relevanta kunskaper anser vi att friluftsliv med orientering som exempel, är ett ämne som ständigt behöver utvecklas med uppfinningsrikedom för att dagens elever ska uppskatta friluftsliv.

Vidare beskriver Redelius, Fagrell och Larsson (2009) att styrdokumentet inte spelar någon större roll för lärarna i ämnet idrott och hälsa, och att dagens lärare allt mer drar sig mot olika aktiviteter där de inte använder sig av bedömning. Det vi kunde se av de lärare som berörs av studien var att det i motsats till påstående ovan, aktivt arbetas med att tolka styrdokumentet och hur man ska kunna bedöma det som den enskilda läraren tolkar som friluftsliv.

11. Litteraturförteckning

Arnegård, Johan (2006). *Upplevelser och lärande i äventyrssport och skola*. Doktorsavhandling. Stockholm: HLS Förlag.

Arnegård, Johan. (2010). *Upplevelser och lärande i äventyrssport och skola*. Johanneshov: TPB

Al-Abdi, Abdul-Muttalib (1984). *Friluftsverksamheten i innerstadens gymnasieskolor: [Outdoor activities in city-centre upper-secondary schools] : en undersökning av hur friluftsverksamhetens mål förverkligas i gymnasieskolan i Stockholms innerstad*. Linköping: Dep. of education [Pedagogiska inst.], Univ.

Backman, Erik. (2003). *Är det inne att vara ute – en studie i friluftaktiviteter bland ungdomar*. Examensarbete 10 p på Lärarhögskolan i Stockholm, (Stockholm: lärarhögskolan, 2003)

Backman, Erik. (2004). *"Friluftsliv i skolan"*. I H. Larsson & K. Redelius (Red.), *Mellan nytta och nöje – Bilder av ämnet idrott och hälsa*. (pp. 173-188). Stockholm: Idrottshögskolan

Backman, E. (2008). *Friluftsliv inom ämnet idrott och hälsa – ett bidrag till mer integrering i skolan?* Svensk idrottsforskning- Organ för Centrum för Idrottsforskning, 17, (4), 38-42.

Carlgren, Ingrid & Marton Ference(2003). *Lärare av i morgon*. Stockholm; Lärarförbundets förl.

Engström, L-M. (1999). *Idrott som social markör*. HLS förlag, Stockholm

Folke-Fichtelius, Maria & Lundahl, Christian (red.) (2010). *Bedömning i och av skolan: praktik, principer, politik*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur AB

Fält, Lars (2001). *Vinterfärden: utrustning, säkerhet och fjällkunskap för vinterturen*. Stockholm: Wahlström & Widstrand

Johansson, Bengt (1999). *Natur och friluftsliv*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Klapp Lekholm, Alli (2008). *Grades and grade assignment: effects of student and school characteristics*. Diss. (sammanfattning) Göteborg: Göteborgs universitet, 2008

Klapp Lekholm, A & Cliffordson, C. (2008) Discrepancies between school grades and test scores at individual and school level: *Effects of grades of gender and family background*. *Educational Research and Evaluation*.

Göteborg: Acta Universitatis Gothenburgensis, Göteborg studies in Educational Sciences.

Linde, Göran (2003). *Kunskap och betyg*. Lund: Studentlitteratur

Linde, Göran (2012). *Det ska ni veta!: en introduktion till läroplansteori!*. 3., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur

McMillan, J.H. (2003) *Understanding and improving teacher's classroom assessment decision making: Implications for theory and practice*. *Educational Measurement: Issues and practice*. Winter 2003, 34-43.

Nordgren, Kenneth, Odenstad, Christina & Samuelsson, Johan (red.) (2012). *Betyg i teori och praktik : ämnesdidaktiska perspektiv på bedömning i grundskola och gymnasium*. 2. [rev.] uppl. Malmö: Gleerup

Odden, Alf (2008). *Hva skjer med norsk friluftsliv? En studie av utviklingstrekk i norsk friluftsliv 1970-2004*. Doktorsavhandling. Norges teknisknaturvitenskapelige universitet

Redelius, Karin & Fagrell, Birgitta & Larsson, Håkan (2009). Symbolic capital in physical education and health: to be, to do or to know? That is the gendered question. *Sport, Education and Society*. Vol. 14, No. 2, May 2009, pp. 245-260. New York: Routledge

Redelius, Karin & Hay, Peter (2009). Defining, acquiring and transacting cultural capital through assessment in physical education. *European physical education review*. Vol.15, No.3, ss.275-294. Los Angeles, London, New Delhi and Singapore: North West Counties Physical Association and SAGE Publications.

Rinehart, Robert & Sydnor, Synthia (red.) (2003). *To the extreme. Alternative sports inside and out*. Albany: State University of New York Press.

Rivkin, M.S. (1995). *The great outdoors - Restoring children's right to play outside*. Washington, D.C: National Association for the education.

Sandell, Klas & Sörlin, Sverker (red.) (2008). *Friluftshistoria: från "härdande friluftslif" till ekoturism och miljöpedagogik: teman i det svenska friluftslivets historia. 2., omarb. uppl.* Stockholm: Carlsson

Selghed, Bengt (2004). *Ännu icke godkänt: lärares sätt att erfa betygssystemet och dess tillämpning i yrkesutövningen*. Diss. Lund : Lunds universitet, 2004

Tholin, Jörgen (2006). *Att kunna klara sig i ökänd natur: en studie av betyg och betygskriterier - historiska betingelser och implementering av ett nytt system*. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet, 2006

Vetenskapsrådet (2011). *Forskningsetiska principer inom humanistis-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Elanders Gotab

Wheaton, Belinda (red.) (2004). *Understanding lifestyle sports. Consumption, identity, and difference*. London: Routledge.

Internetkällor

Ahlin, Åsa & Mörk, Eva. (2005). *Vad hände med resurserna när den svenska skolan decentraliserades?* Rapport 2005:1. Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU).
<http://ifau.se/Upload/pdf/se/2005/r05-01.pdf>

Skolverket (2011). Hämtat från internet [310114]. Tillgängligt på internet.
[http://www.skolverket.se/om-skolverket/visa-enskild-publikation? xurl =http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fpubekst%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D2705](http://www.skolverket.se/om-skolverket/visa-enskild-publikation?xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fpubekst%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D2705)

Skolverket (2000) Idrott och hälsa Hämtad 300114 från:
<http://www.skolverket.se/laroplaneramen-ochkurser/gymnasieutbildning/gymnasieskola/kursplanerfore2011/subjectKursinfo.htm?subjectCode=IDH&lang=sv>

Skolverket. Hämtat från internet [050214] Tillgänglig på Internet:
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2575>

Skolverket (2011). Hämtat från internet [050214]. Tillgängligt på internet.
<http://www.skolverket.se/laroplaner-amen-ochkurser/gymnasieutbildning/gymnasieskola/idr?tos=gy&subjectCode=IDR>

Skolverket (2011). Hämtat från internet [030314]. http://www.skolverket.se/laroplaner-amen-ochkurser/gymnasieutbildning/gymnasieskola/idr?tos=gy&subjectCode=IDR&lang=sv&courseCode=IDRIDR02#anchor_IDRIDR02

Skolverket (2011). Hämtat från internet [030314]. http://www.skolverket.se/laroplaner-amen-ochkurser/gymnasieutbildning/gymnasieskola/idr?tos=gy&subjectCode=IDR&lang=sv&courseCode=IDRIDR02#anchor_IDRIDR02

[ser/gymnasieutbildning/gymnasieskola/idr?tos=gy&subjectCode=IDR&lang=sv&courseCode=IDRIDR02#anchor_IDRIDR02](http://www.gymnasieutbildning.gymnasieskola.idr?tos=gy&subjectCode=IDR&lang=sv&courseCode=IDRIDR02#anchor_IDRIDR02)

Statens stöd till friluftsliv och främjande organisitioner (1999, s. 78). [310114]

<http://www.regeringen.se/content/1/c4/19/03/a85c328c.pdf>

12. Bilagor

12.1 Bilaga A

Intervjuguide

1. Hur skulle du som lärare vilja definiera friluftsliv?
 - Hur skulle du som lärare vilja definiera friluftsliv utifrån styrdokumenterna i idrott och hälsa?
2. Kan du ge någon/några mer definition/er av friluftsliv än din egen?
 - Elevdefinition?
3. Hur beskriver du/ni som lärare friluftundervisningen i ämnet idrott och hälsa?
 - Vilket innehåll?
 - När sker undervisningen?
 - Var sker undervisningen?
4. Hur anser du vilja genomföra bedömning och betygsättning utifrån gällande kunskapskrav?
 - Vad, när och hur bedömer du elever?
 - Vilka former av examinationer använder du dig av?
5. Vad ser du för förändring i skolans friluftsliv idag?
 - Ur ett historiskt perspektiv?
6. Vilka trender ser du i styrdokumenterna av utvecklingen i friluftslivet?
 - Sportifiering?
7. Ser du någon förändring i undervisningsinnehållet jämfört med för fem år sedan?
8. Om du skulle ha möjlighet, hur skulle du vilja utveckla undervisningen i friluftsliv på skolan?

12.2 Bilaga B

Hej!

Vi är två studenter vid namn Anton Karlsson och Fredrik Henriksson som läser till ämneslärare för gymnasiet. Vi läser fjärde terminen i ämnet idrott och hälsa vid Linnéuniversitet i Växjö och har nu kommit fram till skrivande av C-uppsats. Vi båda har ett brinnande intresse för friluftsliv och utevistelser i alla olika typer av miljöer och aktiviteter. I och med vårt intresse för friluftsliv, både privat och i skolan, har flera intressanta frågor uppkommit under utbildningen. Vi har valt att undersöka hur lärare i den svenska skolan arbetar och bedömer eleverna i friluftsliv.

Undersökningen kommer att gå till på följande vis;

Du/ni som enskild/a lärare kommer att få besvara ca 12 frågor som behandlar skolans friluftsliv. Det är frågor som handlar om hur du/ni definierar friluftsliv till hur du/ni arbetar med friluftslivundervisningen, samt hur ni bedömer och betygsätter era elever. De givande svar vi hoppas få av er kommer vi använda oss av i vår C-uppsats. Alla som deltar i undersökningen kommer givetvis vara anonyma och era svar kommer enbart behandlas i vår C-uppsats.

Vi hoppas på ett positivt intresse för vår undersökning och ser fram emot ett intervjutillfälle där vi kan presentera våra intervjuer vidare! Vi är tacksamma om ni har möjlighet att lämna ett besked om deltagande senast i slutet av vecka 9. Vid frågor och funderingar är ni även varmt välkomna att kontakta oss;

Fredrik Henriksson: fh222dx@student.lnu.se / 0768-50 58 72

Anton Karlsson: ak222qp@student.lnu.se / 0768-44 95 24

Med varma hälsningar

Anton Karlsson och Fredrik Henriksson